

Enim opus ipsum in duas duntaxat libuit scindere partes. Altera quartam Hierosolymitanam, altera vero Katherinianam doceret peregrinationem, vtiliora quaedam necessarijs respectibus et optimis, de moribus et ritibus erroribusque ac sectis varijs incolarum et inhabitatorum locorum eorundem, prime huius operis parti adijciendo, inserta nihilominus in fine narrationis huiusmodi sectarum, pulchra quadam disputatione, ceu anthidoto quodam et remedio, ne quis unquam quens in sua fide/lege/vel secta credat posse saluari. Alias etiam quasdam exhortationes et lamentationes putres exposcit addendo bonis et opportunis motibus. Postremo omnium, pium opto lectorem, deprecorque deum cunctipotentem, ut veris suis cultoribus christianis omnibus affectum et amorem infundat ampliozem, zelumque ad terram illam sanctam non modo visendam, sed et aliquando recuperandam, redigendamque sub christiana republice ditionem, vti olim fuit, ad sui nominis gloriam et fidelis populi laudem et honorem, Amen.

Sequitur initium huius peregrinationis a solo natali usque venetias.

Gloriam et gloriam domini nostri Jesu christi, gloriose genitricisque sue perpetue virginis Marie, atque totius celestis curie, ob nostrarum salutem animarum, nos tres subscripti videlicet Generosus dominus Johannes de Solms dominus in Hintzenberg, Etego supra memoratus Bernardus de Breydenbach Camerarius atque Decanus ecclesie Haguntine, Itemque dominus Philippus de Bicken strenuus miles, singulim singulis famulis pio ducti zelo et desiderio, iam supra expresso, venimus in locum per nos deputatum et conditum, videlicet Oppenheim diocesis Haguntinensis oppidum, ipsa die sancti Marci euangeliste Anno salutis, MCCCCLXXIIII, vnde profecti, sub quindecim dierum intervallo, venetias diuo munere sani et incolumes applicuimus. Inter agendum iter, saluo usque conductu, ubi expedire videbatur, maioris gratia securitatis, Inuenimus autem ibidem plures generosos comites et barones, strenuos milites, ac alios nobiles viros, atque ecclesiasticas quasdam personas, eodem quo nos animo ex diuersis christianitatis partibus illo confluisse, ex quibus duo barones et tres milites cum suis famulis, nostre se coniunxerunt societati, alijs seorsum turmam facientibus singulariter. Erant autem nomina eorum qui in vna nobiscum galea fuerunt et societate, dominus Barmannus de Roppenstein baro, Item dominus Uernandus de Bernarve, Item dominus Caspar de bulach miles, Dominus Georgius marx miles, Item dominus Nicolaus maior de kurt miles. Neque hoc in loco necessarium visum est, viam nostram usque venetias, quod omnibus germanis suapte nota sit, pufistori stilo designare. Spacium vero quod interiacet ex prefato oppido scilicet Oppenheim usque venetias, centum pene germanica continet miliaria, nec ultra protenditur. Ibidem apud Petrum vgelheimer de Franckfordia venetijs comorantem, hospitio fuimus recepti, et ab eodem legaliter in omnibus atque humaniter tractati, rebusque in gerendis, et presertim in conducenda galea consilio suo et auxilio fideliter adiuti. Vult enim opus est diligentia et sagacitate in conuentione cum patrono galee, vnde haud ab re duxi eas hic clausulas annotare, quas matura deliberatione preuia, litteratorie nostre cum patrono nostro domino Augustino pterreni, id est comite rheni, inseruimus pactioni, quo ceteri hanc eandem fortassis subituri peregrinationem, hinc exemplum sumant itidem faciendi vel certe meliorandi.

De forma contractus cum patrono galee.

Erant enim in conuentione articuli tales inserti, quos quasi ad alios factos cursum et sub copendio hic enarrabo.

In primis quod dictus patronus peregrinos de venetijs usque ad terram sanctam id est Joppen, et inde denno usque venetias, ducat reducatque, ad quod faciendum immo et preueniendum ad minus, per diem alteram galeam que domino Petro cognomen

to landarve attinebat in qua alij peregrini de secunda societate vehebantur, sub pena se mille florenorum obligavit. super quo debita fiat provisio iuxta placitum et votum peregrinorum.

Item q̄ ipi domini peregrini duos inter se ordinent deputentq̄. qui in venetiano portu et deinceps in omnibus locis quibus foret applicandū prospiciant et inquirent an patronus necessarios et sufficientes habeat famulos et officiatos. vt moris est vsitati. et necessitas siue cōsuetudo hactenus obseruata requirit. Q̄ si aliquem vel aliquos huiusmodi ex famulis quolibet casu deficere aut mori cōtingeret. patronus alium vel alios in locum eius vel eorum subrogare teneatur: suis in expensis.

Item q̄ patronus teneatur armaturā pro. lxxx. viris disponere pro peregrinorū et galee defensione. aut hostium si opus fieret inuasiōne.

Item q̄ patronus ad singula loca et portus applicare teneatur. quibus abolim̄ consuetum est applicare. neq̄ tamen vltra bidui triduiue spacium in aliquo loco immobilizetur. nisi forsitan tempestas maris (fortuna appellata) id faciendū persuaderet. hoc adiecto q̄ si peregrini in insula Lipro ad Alicosiam ciuitatē pergere velint. eos teneatur in portu Liprino expectare. At in reditu de terra sancta biduo vel triduo in quolibet portu. mercium vel vendendarū vel cōparandarū gratia. poterit immobilizari et nō vltra. Ita tamen q̄ loca peregrinis deputata. in galea libera maneant. nec mercibus occupentur aliquo modo.

Item q̄ patronus peregrinis singulis diebus bis ad comedendum et bibendū det vt decet pro viris honestis. Q̄ si ex qualibet causa aliquis peregrinorū ad mensam patroni mane aut vespere venire nequiret. aut solus fortasse vel cum sua societate seorsum vellet manere. nihilominus ipse patronus solitum sibi cibum et potum transmittere teneatur absq̄ cōtradictione omni.

Item q̄ patronus peregrinis ex venetijs vsq̄ ad terram sanctam. et inde vsq̄ venetias de bonis panibus. vino bono. recentibus carnibus. ouis. alijsq̄ huiusmodi esculentis cōpetenter prouidere teneatur.

Item q̄ patronus peregrinis id petentibus mane vnam refectionem. et vespere collationem cum malmafeto et alijs tribuat. vt fieri solitū est et cōsuetum.

Item si peregrini plures vel pauci pro recenti aqua aduehenda. et alijs pcurandis necessitatibus. ad litus vellēt proficisci. patronus nauiculam siue barcam et famulos qui eos ducant et reducant cōcedere teneatur eisdem.

Item q̄ patronus semper et vbiq̄ ipos tutari debet peregrinos. ne ab aliquo hominum verbis aut factis quoquo modo molestentur siue in mari siue in terra. iuxta suum posse et nosse absq̄ fara.

Item q̄ patronus ipos peregrinos debito permittat tempore in terra sancta morari. et eos custodiat atq̄ cum galea expectet. Itemq̄ personaliter cum eisdem equitet ad loca sacra visitanda: vsq̄ ad Jordanem. et inde denuo vsq̄ ad galeam. fideliter quoq̄ et p̄be se ad eos exhibeat. tuendo et semper ac vbiq̄ defendendo. ne ab infidelibus aut alijs yllo pacto circumueniantur. siue seducantur dolo et fraude semotis.

Item si aliquem vel aliquos ex peregrinis (quod deus auertat) mori cōtingeret. patronus de derelictis eius vel eorum bonis. nullo modo se impediat siue intromittat. sed apud eum vel eos cui vel quibus eiusmodi decedens vel decedentes bona sua legauerit vel legauerint omnino relinquat intacta.

Item q̄ si aliquis ex ipis peregrinis anteq̄ terre sancte applicaret moreretur. patronus ipse dimidiaꝝ partem date sibi prius pecunie restituere teneatur. de qua eius testamentarij ordinabunt iuxta cōmissa.

Item si aliqui ex peregrinis ad sanctam vellent proficisci katherinā in montem Sinai. patronus cuiuslibet tali id petenti decem ducatos de data prius pecunia reddere teneatur. et hoc ipm̄ peregrini patrono quātorius studeant insinuare in Hierusalē. ne propter eos diutius ibidē expectare oporteat cum galea. Item si peregrini aliquē sibi interpretē siue sciūm et peritū linguarū illarum terrarum ad quas pergunt. sibi in venetijs vt fieri

solent voluerint procurare. patronus eidem interpreti vsq; ad terrā sanctam. et inde vsq; venetias de cibo et potu prouidere teneatur. et nauam recipere nō possit neq; debeat ab eodem. Postq; vero peregrini ad Joppen siue Japha vsq; peruenerint. et iam fuerint in terra cōstituti. quicquid tunc et deinceps interpreti ipse exposuerit siue pro vectigalibus thelonijs pedagijs salua guardia. aut victualibus. peregrini ipsi qui eum conduxerunt exoluere teneantur absq; damno patroni. Cōuentio vero cum interprete arbitraria esse dinoscitur. et suam propriam fm q; inter eos conuentum fuerit et conclusum habet formam.

Item q; patronus omnia vectigalia omnesq; pecuniam pro saluo cōductu exponendas siue salua guardia. proq; iumentis et alijs exactionibus. quibuscunq; nominibus censentur. aut vbiq; exponere oportebit. ipse solus pro peregrinis totum soluere et expedire absq; eorum sumptu vel damno teneatur.

Item quilibet peregrinus ipsi patrono pro huiusmodi omnibus per eum vt presertur faciendis vel exponendis. quadragintaduos ducatos de tzecka dictos. id est nouiter monetatos dare teneatur. ita tamen q; illius summe dimidiā partem in venetijs exuat. reliquam vero in Japha siue Joppen absq; fara.

Item q; si peregrini omnes vel eorum aliqui postq; Hierosolymā peruenerint ulterius ad montem Synai aut alio ire voluerint. ipse patronus eisdem auxilio esse teneatur atq; cōsilio in cōueniendo cum infidelibus iuxta suum posse et nosse. ac si causa ipsa suam cōtingeret personaz. Nōq; si qui peregrini quidpiam rerum suarū quas secum ferre oportune nō possent. in galea decernerent derelinquendum. reducendumq;. ipse patronus id venetas vsq;. secum reducere omni absq; contradictione teneatur. iuxta eorum dispositionem eis ibidem referuandum et hoc iterum proprijs sub expensis.

Item q; patronus peregrinis aptum in galea assignet locellum pro pullis siue gallinis lignis. aqua. sale et huiusmodi rebus necessarijs inibi reponendis. Exq; per eorū si habeant cocum aut seruum omnia eis coquenda disponat.

Item q; si aliquid in hac cōtentionis formula neglectum aut sufficienter nō esset preuisum et expressum quod tamen iure vel consuetudine ipsi patrono cōgrueret faciendum Id pro expresso in hac formula presentisq; tenore pro inserto debet haberi.

Huiusmodi omnia et singula puncta prescripta. articulos et clausulas prenotatas. patronus cum quo peregrini taliter paciscuntur sub bona fide loco veri iuramenti prestiti. se solet obligare fideliter firmiterq; obseruaturum. nec contra ea se facturum aut fieri siniturum. per se vel alios suo nomine quomodo docunq;. q; si in aliquo puncto vel alio quibus ipse patronus cōtrauenire presumeret. quicquid inde damni. allatū fuerit peregrinis siue in venetijs siue in transitu vel reditu totum ipse patronus exoluere teneatur. scdm q; a peregrinis arbitrarium fuerit vel iudicatum. ita vt ipsi prorsus maneant sintq; indemnes. Solet quoq; huiusmodi cōuentio necessarijs fideiussionibus et alijs munitamentis roborari. quo firmior sit et diligentius obseruetur.

De reliquijs preciosis et venerandis que habentur venetijs.

Consequenter deuotis peregrinis venit considerandum q; in ciuitate ipsa venetiarum plurime preciosae reliquae conseruantur. que ab eisdem videri et visitari. tempore intermedio quo ibidem vsq; ad galee preparationem et expeditionem expectare coguntur. possunt et merito debent. Nam et nos vigintiduobus diebus illic tratimus causa ex predicta moram.

In primis in monasterio sancti Georgij quod in mari iacet prope sanctum Marcum. est brachium cum manu integra ipsius sancti Georgij in quodam altari. Sed et in alio quodam altari eiusdem ecclesie sancti martyres Cosmas et Damianus requiescunt.